

ՄԵՂՈՒ

Նը հրատարակի Վրեքըթի և Գարաթ օրերը: — Բաժանորդագրութեան տեղն է: Կ. Պօլիս Գաղաթի Խան վերնասրահ թիւ 58:
Գորակն եկած տոննայն յողաւոր կը կրճատվին ըստ հարկին:
Կամակներն ու յողաւորները տեղը է ուղղել առ խմբագրը:

Գին տարեկան 100 թերթ կանխիկ՝ դր. 100 . վեցամսեայ 50 թերթ դր. 50 . Գաղաթայ համար 100 թերթ 1 լիւր . 50 թերթ 1/2 լիւր: Մէկ թերթը 50 փողոց: Հրատարակելու համար եկած ծանուցմանց սակարկութիւն կըլլայ:

Ս.Ռ.Ս.ՋԻՆ ՏԱՐԻ

1971 Ս.ՊՐԻՒ. 22 ՀԻՆՈՇԱՐԹԻ

ԹԻՒ 35

ՈՒՊԵՐՈ ՈՒՊԵՐՈՍՈՆ ՊԵՏՐՈՍԱՐ

Սրբաշան հայր

Սոկէ տասնեակէ տարի առաջ տեսայ որ երկու կարգ մարդիկ Ս.Պ.Ր. Իրենց գերին ըրած էին բարոյապէս և երբեմն հիւսկապէս իսկ:

Այս կարգերէն մէկը կկազմէին ազգին մէջ հարստութեամբ և որ և է միջոցով մը ազդեցութիւն ձեռք բերած մասնաւոր աշխարհականներ:

Ներկորդն էր անարժանութեամբ և առանց ժողովրդական ընտրութեան ազդային եկեղեցւոյ պաշտօնեայ դառնալով ազդային եկեղեցւոյն տիրապետող եկեղեցականաց դառը:

Ուխտ ըրի որ ամեն միտա, ամեն վտանգ ամեն դժուարութիւն առ ոչինչ գրեթէ աշխատիմ այս ինքնակոչ տերերը կործանելու: Ս.Պ.Ր. հաւանքեալն ազդեցութիւնը խաղաղ չնչելու, և կեղեցականաց վաւեր բարեբերու:

Ուխտ ըրի այսպէս և սկսայ Մեղուն հրատարակելու:

Յարձակեցայ նախ ըստն զօրութեամբ տառին կարգի անհանց աղօթինաւոր և անօրէն դարձոյ վրայ, վասն զի անհանցմէ սկսելու էր, վասն զի այդ կարգը շատ անգամ իր ազդեցութիւնը այդ երկրորդ կարգին վրայ ալ կըբաւնեցնէր և եկեղեցականը շատ անգամ այդ աշխարհականներուն ծառան ըլլալով ժողովուրդին ալ իշխանը կ'ըլլային:

Իմ այն ատենները գրածներս և այն ատենները տեղի ունեցած ազդային եղեցութիւնները կը վկայեն թէ իմ ուխտիս առաջին մասը ըստ արժանւոյն կատարած ըլլալու յաջողեցայ:

Ձեռնարկեցի երկրորդին և տեսայ որ տակաւին շատ զօրաւոր էր կըբերէր. վասն զի տակաւին շատ ազդէր ժողովուրդը. որով կընար իմ աշխատութիւնս աւելի քննաւորել ազդին քան թէ օգուտ: Այլընայդ աշխարհական իշխաններէն աւելի ազդեցութիւն ունէր ռամիկ ժողովուրդին վրայ. վասն զի

մինչդեռ աշխարհական իշխանները Մեղուն գէտ կայսերական կառավարութեան կը դիմէին և անոր արդարադատութեան վճիռը ամենուն տեսանելի էր որ շատ անգամ զՄեղուն արդար հրատարակեց, կըբերէր վճիռը, որուն գէտ ալ ըլլար, նրկինքն կ'ըլլեցնէր, անտեսանելի դատաւորէն կը բերէր որ այն ատեն միայն իրեն հետ կ'իյնայէր, և այս վճիռը ինքը իր գերով, իր միջոցով կը հաղորդէր ժողովուրդին. ժողովուրդն ալ որուն տակաւին անշուք էր Ստաւրոս ձայնը, կըբերէր ձայնն անոր ձայնը կը կարծէր և անոր առաջ վճիռն առանց երկուամալու կը հաւատար:

Այլըն իր այս անմիջական ազդեցութեան վրայ կատարեալ վտահոթութիւն ունենալով անիծիչ շանթեր տեղաւորապէս Մեղուն գէտ երբ իր խայթոցին ծայրը անոր ցուցայ, և ուղեց որ անոր հոգւոյն վրայ ալ բռնանայ. անոր հոգին ալ իրեն գերի ընէ:

Մեղուն որ իր հոգւոյն վրայ այդպիսի իշխան մը կրելու երբեք չէր կընար հաճիլ՝ չէր խնայէր հետոյ ամէն ինչ իր խայթ միւս կողմէն ալ տեսնելով որ մեծ ազդեցութիւն չըլլաի կընայ ունենալ այս մասին ազդէր ժողովուրդին վրայ՝ պահ մը թողուց կըբերէր օձիւրը, սպասելով որ մէկ կողմէն ժողովուրդը փոքր ինչ ըլլաւորվի և միւս կողմէն ազդատէր ու համարտաւոր եկեղեցականը շատաւել ընտարարութեամբ պաշտօնէութիւնէ ինքնակալութեան բարձրացող և անիրաւութեանց ու գրկանայ և ամեն մեղութեանց անպատասխանատու հեղինակ հանդիսացող եկեղեցականաց վարդը իրենց գովելի վարմունքով խայտառակին ու հրապարակ հանեն ժողովուրդին առջև:

Ժողովուրդը բաւական ընտարարված է այսօր՝ Ստաւրոս ձայնը իր խղճին մէջ լսելու համար. բարեխիտ և ազդատէր անհեր եկեղեցական պաշտօն ընդունած են, արդ ժամ է կըբերին վարքը բարեւորելու:

Սրբաշան հայր. ասանք տեսնելով էր ահա որ կրկին անգամ խմբագրութեան ասպարէզն ինչպէս որ առաջին օրն ալ դուրսեցի. նա մասնաւոր դճեղ Գաղաթայական ամսալիւր վրայ բարձրացած անանկով էր որ համարձակեցայ իմ ուխտիս երկրորդ մասն ալ կատարելու ձեռնարկել. Ձեր Սրբաշանութեան և անոր նախադասութեամբ կազմուած երծանակն Կորնուրդին Հայաստանեայց եկեղեցւոյ բարեկարգութեան մասին ունեցած նախանձախնդրութեան վրատահանարով սկսայ. ձեր անպատասխան վրայ անկապած ըլլալով հրապարակ ինչպէս:

Ալ պէտք է որ մարդը հայտատանեայ եկեղեցին իր յետամուտ դեղծումներէն. ալ պէտք է որ կըբեր ստուգիլ եկեղեցին պաշտօնեայ ըլլայ և ոչ թէ եկեղեցին ապականիչն ու դահլիճը:

Ալ պէտք է որ Ձեր Սրբաշանութիւնը սահման մը դնէ իր անշափ ներդրամութեանը, որ չարաչար գործածել սկսած են ոմանք:

Եւ՝

Սրբաշան հայր, եթէ դուք բանին Ստաւրոս քարոզն ըլլալով անոր պատուիրանաց համեմատ եօթանասուն եօթ անգամ ներել կ'սորհէք միշտ, մենք ալ անոր Ս.Ե.տարանը կրկնորդենք և հանսա պատուէրն ալ կ'ընենք. եթէ մէկը մեղանչէ՝ խղճաւ գնաի առանձին կըլտէ. եթէ չանայ՝ մէկ երկու հոգի մէջ խրատէ. եթէ դարձեալ չ'զգատանայ, եկեղեցին դուրսէ. և եթէ եկեղեցին ալ չ'ըլտէ՝ ալ անի քնդի իբրեւ հեթանոս թող ըլլայ կըլտէ:

Արթընմ եկեղեցականաց մէջէն և զան այնպիսիներ որ եկեղեցին ալ չանստով դարձեալ անպատասխան և սակայն տակաւին այդ պատուէրը տուող Ստաւրոս տաճարին մէջ պաշտօն կը վարեն. ի վերկութիւն հոգւոյ ժողովուրդեան:

Գարն ընդ հոգ

ՏԵՐԱԿԱՅԻՆ ԸՆԴՈՒՆՈՒ ԽՈՍՐ ՄԸ

Տերապային մէկը իր ծուխերուն մէջ իրարու քոյր երկու աղջիկ կը ճանչէր, որոնց հայրը մայրը մեռած ըլլալով բաւական հարստութիւն թողած էին աս աղջիկներուն. Բասէմի դուռը շատ մը քոնսօլիտ ունէին. շատ ալ հողեր եկամուտներ ունէին. աս աղջիկներուն մօրեղբայրն ալ ասոնց վափ եղեր, ասոնք պահէր մեծ ցուցեր էր իրենց ստակովը:

Տերապային ասոնք զխանալով՝ օր մը իր մանչ աղբոյմէն մէկը կը կանչէ ու կ'ըսէ:

— Տղաս, քեզի աղջիկ մը դուռը եմ որ իր ծնողքէն մեծ ժառանգութիւն ունի. նազդ ստակ՝ Բասէմին դուռը. անգին տղին առանձնէ՛ր. եւնի. եւնի. աս աղջիկը քեզի պիտի առնեմ. բայց, հիմայ ինծի խօսք տալու ես որ, ան աղջիկէն ինչ առնեմ նէ՛ մէկ մասը ինծի պիտի տաս:

— Տերապայ, ի՞նչ ըսել է. ես ալ քուկդ եմ ստակն ալ քուկդ է:

— Շատ աղէկ է՛հ. հիմայ կայնէ որ ագ աղջիկանը քրոջն ալ մէկը գրտնեմ որ ան ալ կարդ եղա ու երկուքիդ մէկէն երթար Բասէմին դուռնէն ագ ստակները ուղէք:

— Եյ ասօր կը գտնաս ագ մարդը:

— Չէ՛, հէմէն ասօր չ'ըլլար ես. մէկ քանի օրէն կը գտնեմ:

Իրաւ ալ Տերապային քիչ ատենէն բանիւրուն երիտասարդ մը կը գտնէ, կը համոզէ զանի ու քանի մը օր ետքը Պատրիարքարան երթալով իր տղան ու այդ երիտասարդը երկուքը մէկէն կը նշանէ այդ երկու աղջիկներուն. մեծը որ 21 տարու է կ'ըսէ հոն Պատրիարքարանին մէջ, իր տղուն կ'առնէ, պղտիկն ալ որ 20 տարու է կ'ըսէ, այդ երիտասարդին կուտայ:

Քիչ մ'ատենէն ետքը, այս երկու նոր փեսաները, էյ Տերապայ, առջիւնիս ինկիր ու Բասէմին դուռը երթանք սա փարաները առնենք կ'ըսեն, բայց աս միջոցին ինչպէս կ'ըլլայ Տերապային ու իր տղին մէջ եղած սակարկութիւնը կ'արժի. կամ Տերապային կամ տղան պղտիկներէն կ'ընեն. Տերապային ալ կը օրդողի, ես չեմ երթար կ'ըսէ:

Փետաները դուրս գլխի կուտան, կ'երթան Պատրիարքարանէն իրմութեան կը հանեն թէ աղջիկներուն մէկը 21 տարու է, միւսն ալ 20 տարու է. վասն զի հիմայ օրէնք կայ որ տղոյ ժառանգորդի մը Բասէմի դուռը ձգված ստակը այն տղան մինչև որ քան տարու չ'ըլլայ նէ՛ իրեն չ'ըրթիր:

Փետաները աս իրմութեանը կ'առնեն կ'երթան Բասէմի դուռը, ու ստակները կը պահանջեն. հոն իրենց կ'ըսեն որ ձենէ առաջ՝ ձեզ պատկող ու ագ աղջիկները մկրտող փափաղ էֆէնտին եկաւ ու ըսաւ որ այդ աղջիկներուն մեծը 16 տարու է, պղտիկը 14 տարու է. այդ Պատրիար-

քարանէն բերած իրմութեանը սխալ է. մենք ստակը չենք կրնար տալ. դուռն ալ որ պղտիկը առած ես՝ 6 տարի պիտի սպասես որ ստակը տանք:

— Վայ, հիմայ չորս տարի վեց տարի այդ աղջիկները մե՞նք պիտի պահենք որ ետքը անոնք ալ մեզ պահեն, ագ չեղաւ:

Պործը կ'երթայ բարձրադասիւ Շէյխ-իւլ-իսլամի ատենը. հոն ալ նոյն պատասխանը կ'ընդունին:

— Բայց էֆէնտին, նոյն խօսք այդ քահանայն վկայութիւն տուած է Պատրիարքարանի մէջ թէ այդ աղջիկները մէկը 21 տարու, մէկն ալ 20 տարու են:

— Աղէկ ա՛. այդ փափաղ էֆէնտին կ'ըսէ որ եկեղեցիին քիւթիկի տէֆտէրին մէջ գրված է ագ աղջիկներուն մը կրտսած օրը. ինքը անկէ հանած է ասոնց տարիքը, և մէկունը 16 է միւսինը 14: Գացէք քանի մը տարի սպասեցէք. Փետաները դուրս կ'ընեն:

Կուգան Տերապային վրայ:

— Տերապայ, աս ի՞նչ բան է:

— Ես սուտ չեմ խօսիր. ասոնց մեծը 16 տարեկան է՝ փոքրը 14 տարեկան:

— Բայց դուռն առաջ ինչո՞ւ ըսիր որ մէկը 21 տարեկան է միւսը 20 տարեկան:

— Ես սուտ չեմ խօսիր, ասոնց մեծը 16 տարեկան է՝ փոքրը 14 տարեկան:

— Բայց դուռն Պատրիարքարանէն մէջ նշանաւորի օրը ինչո՞ւ մէկը 21 տարեկան է միւսը 20 տարեկան է ըսիր:

— Ես սուտ չեմ խօսիր. ասոնց մեծը 16 տարեկան է՝ փոքրը 14 տարեկան:

— Աման Տերապայ, աս դործը ինչպէս դացիր աւելցիր նէ՛ նորէն չ'ըրթիր մէկ ճօրը նայէ:

— Ես սուտ չեմ խօսիր. ասոնց մեծը 16 տարեկան է՝ փոքրը 14 տարեկան:

Փետաները Տերապային յոյսերին կը կտրեն ու նորէն Շէյխ-իւլ-իսլամին կը դիմեն:

— Բայց ի՞նչ ընենք զաւակներս, ձեր փափաղ էֆէնտին վկայութիւն կուտայ որ այդ աղջիկները տակաւին քան տարեկան չեն:

— Էֆէնտին, անի ստակս է. առաջ աս աղջիկներուն համար 20 տարուն անցած են ըսաւ, հիմայ ալ անցած չեն կ'ըսէ:

— Կ'երեւայ որ առջի ըսածը շիտակ է:

— Հրամարեն էֆէնտին, հրամար ես:

— Այ, անանկ չէ. ստակսը ամեն ատեն սուտ կը խօսի. և ոչ մէկ խօսքին կը հաւատայի: Ուստի թէ որ առաջ աստանկ ըսաւ, հիմայ ալ աստանկ կ'ըսէ՝ մենք անոր երկու խօսքին ալ չենք հաւատար, հիմայ Պատրիարքարան կը դրենք անկէ աւելցուած իրմութեանը:

— Բայց մենք Պատրիարքարանէն իրմութեանը բերինք, ո՞ր է:

— Է՛հ, Պատրիարքարանն ալ կրնայ սխալիլ. անոր համար հիմայ մենք նա-

մակ մը կը դրենք, ձեռի կուտանք տարեք պատասխան մը բերէք:

Պործը նորէն Պատրիարքարան կուգայ. հիմայ փեսան կը պնդէ որ նշանաւորի օրը աղջիկները քանի տարու գըրվեցան նէ՛ այն տարիքը դրեն նորէն Պատրիարքարանէն ու գրվեն:

Կ'ըսեն թէ Պատրիարքարանն ալ խըրատ կուտայ եղեր որ համարող ըլլան. Բասէմի դուռնէն ագ ստակներուն քէսէն 6 դը. 10 փարայէն ստակսը առնելով գոհ ըլլան քանի մը տարի, անկէ ետքը ստակը առնեն նէ՛ ինչ կուգեն նէ՛ ան ընեն:

— Բայց հիմակա՞ն ատեն ո՞ր տեղ կայ քէսէն 6 դը. 10 փարայէն ստակ: մենք չենք կրնար համարել. մենք այս չափ ծախք ըրինք հարսնէրի, ըսակ տալիք, կային ըրինք այն յուսով որ այս ստակները պիտի առնենք:

Է՛հ, մինչև այսօր դուք ոչ ոք չեք ձեր կնիկները քանի մը տարի ալ պահեցէք, քանի մը տարիէն ետքն ալ անոնք ձեզ կը պահեն:

— Անանկ բան չ'ըլլար:

— Չէ՛նէ՛ դացէք ձեր տերապային օճիքը բռնեցէք...

Ահա հիմակա՞ն փեսաներուն վիճակը:

Կ'ըսեն թէ Մեղուն շատ բան ինքիմէ կը շինէ. աս ալ ինք չ'ընենց ա՛. ահա Տերապային չինեց:

Աս ամուսնաւորու աղջկանց տարիքին վրայ ասանկ շատ խաբողափութիւններ կ'ըլլան եւեր թէ իսլամ-ընդ-է թէ Տերապայներու կողմէն. որով ետքը գլխացաւութիւնը Պատրիարքարանը մը տիկ կ'ընէ. աս անգամ Շէյխ-իւլ-իսլամ էֆէնտին ալ մոտիկ ըրեր է:

Այս և ասոր նման ուրիշ շատ մը խաբողափութեանց առաջին ատենու համար անցածներս Մանգուսէ էֆէնտին հնարը մը մտածեր ու հրատարակեր էր. Կուգէր որ կարդ ըլլելու մանչն ու աղջիկը երկուքն ալ Պատրիարքարան երթան ու հոն մանչն ալ աղջիկն ալ մեք իրոր կուգենք ըսելով թաքսիր տան որ տունը վրանին դառնայ:

Մենք ալ այս առաջարկութեանը վրայ ամենայն խանդհալութեամբ սա կաւեցընենք:

Փոխանորդ Տեր հօրը քովը տարիք ճանչող վարդաւ մ'ալ նստի, որ աղջիկներուն տկուսանքէն քանի տարեկան ըլլան ինչէն հասկընայ ու ետքը այսպիսի կ'ըրենք ու տեղ չ'ընայ. խաղաղութեան գործ չ'ընայ: տերապային ալ ըսմբասանքէ ու անէ՛ք տղոս մնայ:

ՍՏԵՒԸ ԵՆԵՆ ԿՅՐԹԵ ԶԵՆԵ ԿՆԻԳԸ

Սա մօտ աստեններս բաւական մեծ խնդիր մը եղեր է ասի: Ստակն եւեւ

արժէք ունի թէ կնիկը: Շատերը դեռ այս փնդիւրը չեն կրցած լուծել: Բայց կերեւայ որ Պատրիարքարանը այս օրերս այս փնդիւրն անպատճառ լուծելու անիւզ ված է:

Վասն զի:

Տէր Ա. Խ. Չն. ու Պարոն Բ. Ծ. Պն. երկուքն ալ պատրիարքարանը տղերսպիւր տալով անպատճառ այս փնդիւրը լուծել կ'առաջարկեն:

Տէր Ա. Խ. Չն. կ'ըսէ իր տղերսպիւրին մէջ թէ պարոն Բ. Ծ. Պն. իր 56 լիւրան առած է ուստի անպատճառ իր ստակը կուզէ:

Պարոն Ա. Խ. Չն. ալ իր տղերսպիւրին մէջ կ'ըսէ թէ Տէր Ա. Խ. Չն. իր կնիկը առած է ուստի անպատճառ իր կնիկը կուզէ:

Տէրպատան ստակը կուզէ՝ Պարոնը կնիկը կուզէ:

Թէ որ սա երկուքին սրահանջմանքն ալ իրաւ է՝ պատրիարքարանը պիտի պարտաւորի քննելու: Թէ 65 լիւրան եւել կարծէ չէ նէ կնիկ մը եւել կ'արժէ:

Այս վէճիւրը ի հարկէ մօտեցն ալիսի տայ, մենք ալ կ'իմանանք ու կ'հրատարակենք:

Այս օրէն ալ իմաց կուտանք ամեն փնիկունն ու օրիօրոյններուն որ աղօթքի կային: Որպէս զի Պատրիարքարանին տալիք վճիռովը կնիկը ստակէն ելել արժէք ունենան: չէնէ բաներնին բուրթ է: Եւ անկէ ետքը ամեն կարգը վերաբերող կնիկ ամենէն եւել ստակ ամենէն ալիսի աշխատի:

Կարգը ված մարդիկ ալ Պատրիարքարանին վճիռը ցուցնելով իրենց կը նոյնը հիմայ հասկըցա՞րք արժէքիդ պիտի ըսեն եւ կարելի է մէջէնին անանկներ ալ պիտի դանդաղին որ իրենց կնիկը ծախելու պիտի ելնին որ ստակ անցնի՞ծեռ: քերնին: ասոր համար ալ իրեցիկն չ'ուռնեցող Տէր Ա. Խ. Չն. խորհուրդ պիտի հարցնեն:

ԲԱՌՏՕՆ

Անցածներս այս վերնադրով յօդուած մը տուած էր Քամ. հոն մարդիկ իրարու ինչեր կ'ընեն ու մէկ բառովով մը կ'ազատին՝ ցուցուցելով էր. հիմայ կը տեսնենք որ անոր մէջ պակաս մը մնացած է եղեր: այս անգամ այն պակասը կ'ըրեցնենք:

Տէր Պրիգ օր անուսով քահանայ մին եւ որպէս զի եկեղեցին շատ աւարտի՝ կ'ելնէս աւետարանին մէկը պակաս կարգալ կուտաս: Ժողովուրդին մէջէն հասկըցող մէկը կ'ընէ կըհարցնէ թէ, վերջին աւետարանը ինչու չ'ըկարգացվեցաւ: դուն ալ որ Տէր Պրիգ օր մըն ես, սեղանին ետեւէն վազելով ընծը կուգտա ու «ամբարի՛շտ, անիբա՛ւ, դուն ալ կըլըսաս որ աղանկ բաներու կըլիսունըմիս կըսուաս:

Այս մարդը հոն ճայնչըհանէր: քանի մը օրէն ետքը կ'ընէ բողոք կուտայ: քեզի դէմ Պատրիարքարանին:

Դուն ալ որ Տէր Պրիգ օրն ես կ'ելնէս պատրիարքին առջեւ բառտուն մը կ'ընես կըլըմնայ կ'երթայ:

Իսկ եկեղեցիին աւետարան մը պակաս կարգացվելուն համար՝ բառտուն մը ըսել ալ արժէք չէ: վասն զի անոր համար հոգ ընող ամենին չըկայ:

Եւ հիմա որ մենք աս կտորը նորէն կը խառնենք, աղէկ համարված ենք որ մեզի ալ «Իրաւունք ունիս բառտուն» ըսող մը չըկայ:

Բայց մարդը այն օրը կրած ամօթէն կամ երկիւղէն կը հիւզնդնայ կը մեռնի եղեր:

— Բառտուն ըսինք ա՛: լմնցաւ դնաց:

Պարտերուն հարստահարութեանց պատճառը բացատրված:

Պ. Մեղաւ

Ստորաբերդալըս երկու երկուստարդներ Սամաթեացի ըլլալով, կիրակի օրերը պտրտելու համար ամենէն մօտ տեղ Պալքըրը մը ունինք: հոն կ'երթանք: ու մինչև իրիկուն այն կողմերը պտրտելով եւ կ'առանանք: իրաւ է որ հիմայ մօտերը մէյմ'ալեղիւթի մը ունինք: ամալ ուղեքն են քիչ աստիճան մէջ շատ հեռու շուռ դարու տեղեր ալ կրնանք երթալ, բայց ամեն կիրակի մէկ մէկ հինգ ուղեքնաց տող շինուիլը բաներնու չդար: անոր համար միշտ պալքըրը կ'երթանք տառնալիս փարանոց մէկմէկ խաչ վէով դ'օրծերնիս կը լմնայ:

Աս կիրակի ալ կէս օրէն ետքը ճամբանիս շուկայինք դէպ ի՞նչ պալքըրը, հասանք հոն ու քարէ քար ցատկելով առաջ կ'երթայինք: Յած քարէ մը քարէ քարի մը վրայ ցատկելայինք, անկէ ալ ուրիշ քարէ քարի մը վրայ պիտի ցատկելինք՝ տեսնա՞նք որ այս երկու քարին մէջ տեղը պոստուկա՞տ Քահանայ է մի Վարդապետ է մի մէկը նստած տեղը քնայերէր:

Պահպալտին Քահանայ կամ Վարդապետ ըլլալը Պալքըրը չը ճանչցուի:

Առնակը մեծ քարին կ'աթընցուցած դուրը մէկիւրուն ծածած, կուրծքը բաց, մաշտոցն ալ կէս մը ծոցէն դուրս ինկած կը քնանար:

— Պո՛ւ, ըսինք իրարու, սա Վարդապետ է, Տէրաբէր է արթնցընենք ու քիչ մը հեռը խօսինք:

— Աղէկ կ'ըլլայ, իս նայէ Տէրպատա

— Հո՛ւ, Տէր հայր

ձայն չկայ:

— Հայր սուրբ, Վարդապետ, Տէր հայր դարձեալ ձայն չկայ:

— Հո՛ւ, ի՛շ, Տէրպատա:

— Պո՛ւ քիչ մը մեռն նայինք:

— Հո՛ւ Տէրպատա:

Աշտուրու վրայ ասի քիչ մը թոթմը վեցաւ ու աչքերը չը բացած սկսաւ կարդալ:

«Փառաց ի փառս, բառցրան ա՛ն, աջակողմ»

Վաղդը ըսելուն չը մնաց նորէն սկսաւ խորդալ:

— Հո՛ւ, ի՛շ, եահո՛ւ, Տէրպատա:

Այս անգամ նորէն թոթմը վեցաւ աչքերն ալ բացաւ: ու ըսաւ:

— Ա՛ր կողմն է մեռն թիւղ օրհնած:

— Տէրպատա, ել որ քեզի գրուցելիք ունինք:

— Ես Քահանայ չեմ, Վարդապետ եմ:

— Շատ աղէկ հայր սուրբ, հրամանքդ որ տեղայի ես:

— Այոյ դաւառէն եմ:

— Եյ ի՞նչու հոս ես եկեր:

— Ի՞նչ ընեմ օրհնած, հոն ի՞նչպէս աղօթիմ: հիմայ մեզի ապրուստ չմնաց: Ես առաջ հոն վանքի մը վանահայր էի: վանքերնիս ամեն բան ունէր, ամեն բանով լիքն էր: Ժողովուրդն, Սատուած պահէ, ինչ ըսէինք չէ չէր ըսեր կ'ուտար:

— Եյ հողերս մին ի՞նչ կ'առնէիր:

— Եյ, մեռնողին կնայէինք: երեք չորս ոչխար, կալ մը, չգոմէշ մը, ասոնց պէս բաներ: ստակ ունենային նէ՛ 300 դ. 400 դ. 500 դ. երեքն ալ աւելի:

— Եյ ասոնք Մուշի Ժողովուրդը կ'ուտար: այնպէս չէ:

— Հայր, չէ նէ տառնոց մեռնին հողին դժողը կ'երթայ: շատ անգամ կ'ըլլար որ մէկը իր մեռնին հողուն ուր երթալը հող չէր ընէր ու բան մը տալ չէր ուղեք: մենք կ'ըլլայինք մեռնողին վրայ ու կ'երթայինք անոր որդւոյն՝ ու լուծին տակէն կ'ովը կ'ամ դոմէշը կը հանէինք, բռնի վանք կ'ըրեինք: Տեսա՞ր մենք ասանկ կ'հողայինք մեր Ժողովուրդը:

— Եյ հիմայ ինչ եղաւ որ չէք կրնար աղօթիլ:

— Եղաւ ձեր խայրիկ տեսա՞ր, մեզ անօթի թողուց: դուք անոր պատրիարք արեցինք:

— Ի՞նչ ըրաւ այն մարդը ձեզի:

— Ժողովուրդին քարոզեց որ վանքերուն բան մի տար այնպէս պողի, հող երածին, էնոր պէս բաներ մի տար: Եթէ վարդապետներ բռնի առնին, հիւքիւմէթին խապար տուէր, էթէ ձեզ ծեծելով առնել ուղեք՝ դուք ալ անոնք տղեկեք հիմա ալ Ժողովուրդ մեզ մօտիկ կ'ընէ: . . . Եյ, Ժողովուրդ մօտիկ չ'անէր ամա Սատուած ալ անոր պատրիարք կուտայ: տես իրդերն ինչ կ'ոտին հիմ:

— Իրաւ աղէկ ըսիր: աս քիւրտերն առաջ ալ պալքըրան չէին ընէր հայերուն: հիմա ինչու սոցառի դէշու թիւն կ'ընեն:

— Եյ, մենք առաջ կ'առնէր մեծ էինք, հարուստ էինք: մեր ունեցածէն քրդերուն էլ կը տայինք էնոնք ալ հոն:

դարձ կը կենային . մենք էնոնց տէրն էինք առաջ . մենք էնոնց կ'ասէինք եւ՛կ' կուգային . կ'ասէինք եւ՛րթ' կ'երթային . հիմայ ամեն անձնին մտիկ չ'են աներ :

— Ըսել է որ առաջ դուք ժողովուրդէն կ'առնէիք՝ մէկ մասը քիւրտերուն կուտայիր :

— Ըսել է որ հիմայ ալ քիւրտերուն եկ ըսիր եկան ու չ'են երթար կոր :

— Հա՛ չ'են երթար , իլլա մենք սա կուզենք կ'ասեն նստեր են :

Հա՛ , հիմայ հասկըցիկեցաւ Քիւրտերուն հարստահարութեանց պատճառը , առաջ ձեր ձեռքովը կը հարստահարեն եղեր ժողովուրդը , ու ինքզինքնին ալ ձեզ ալ կը պահեն եղեր . հիմայ շիտիկ չիտակ իրենք ժողովուրդէն կ'առնեն . ըսել է որ ժողովուրդը ձեզի տուածը կը վատարկի հիմայ : Ժողովուրդը տեսեր է որ Հայրիկ զինք հարստահարողաց մէկ դասը դադրեցուցեր ու տկարացուցեր է , անոր համար հիմայ միշտ անոր կը բողբոքէ որ սա Քիւրտերուն հարստահարութեանց ալ վերջ մը տայ :

— Է՛ տո՛ ձեր Հայրիկ հարստահարող չ'ի՛ :

— Ե՞րբ ատանկ բան մը ըրաւ :

— Տօ ձեր աչաց առջև կ'անի է , չէ՞ք տեսնաւ որ ժամէ ժամ շուռ կուգայ ու ձեզ կը կողոպտի :

— Հա՛ , ատոր ըսելը չեկայ . նայէ ադ իրաւ է :

Վարդապետը այս խօսակցութիւնը մեղի հետ ըրած ատեն երբեմն կըխայի պէս ճիտը կերկնցնէր ու քարերուն վրայէն չորս զին կը նայէր , նորէն ճիտը իրեն կը քաշէր : Առջի բերանը մենք կարծեցինք թէ արդեօք մեռել կը բերեն կոր մի տէրի կը նայէր :

— Հայր սուրբ , ի՞նչ շատ շուրջը կը նայիս :

— Ա՛հ օրհնած ինչպէս ասեմ . ես իբրեւ վանահայր եի , մէկուն կինը մեռաւ . դնացի հողերս թէն ուղեցի . ինձ չորս ոչխար ետուն . քանի մի օրից յետոյ գնացի ասացի թէ քու կնոջ մեղք շատ ի , չորս ոչխարով արքայութիւն չի կարնա մոնել . մարդն ասաց թէ թող ճէճէնէմ երթայ . ես մեղքըցայ խեղճ կին քաշեցի , մարդուն ձեռքէն լուծը , մէկ կով հանցիկ առայ վանք բերի՝ մկայ մարդ հոս է եկել , Պատրիարքարան դնացել՝ ես իմ կով կուզեմ վարդապետ կուզիմ ասիլ է : Հայրիկ էլ դնա վարդապետ գտիր բեր որ քու կով տամ ասիլ է . մկայ մարդ ամեն դեհ իս կպարէ որ Պատրիարքարան տանի թէսլեմ ապ ու իմ տեղ իւր կով առնի . էնոր համար էսա տեղ պահ . վիլ եմ որ ինձ չըգտնի :

Երբոր այս խօսքին վրայ իրարու երես նայեցանք՝ վարդապետը մեղ ապէկ մը աչքէ անցուց ու քովերնուս ելնելով ըսաւ :

— Տօ չ'եղին դուք ալ էն Մշեցիին կողմից եկաք :

Այս խօսքը ըսաւ ու ոտքերը ուր

դարնելով քովերնուս վախաւ դնաց , քիչ մը հեռուն բողբոքի մենքիսցի եղաւ : Ետեւն դացինք ամեն քարերու ետեւնա . յեցոնք , կրնա նէ դառիր :

Պ . Մեղու , անկէ ետքը այն օրը մինչև իրկուն սա վարդապետը բնառեցինք չըկըցանք դանել . դուք դանէք նէ՛ Մշեցիին ցուցուցէր որ առնէ Պատրիարքարան տանի և իր կովին տիրանայ :

Ընդօրինակութիւն

Այս օրերս իրկուն մը Պէշիկիմաշ հասարակայ Պարտեզը քանի մը երիտասարդներ նստած էին որոնք արդի երիտասարդները ինչ կըխմեն նէ ան կը խմէին : Ասոնց մօտն այր և կին երկու հողի նստած էին . արջը առջև դաւաթ մը դնի . կնոջը առջև ալ դաւաթ մը վիշնապ կար :

Երիտասարդները օղին զօրութեամբ վառված և Թիէրի պէս խորհելով Վիզթօն Հիւկոյի պէս խօսելով արդի քաղաքականութեան վրայ քանի մը լեզուի բառերու խաբնուրդով տաք տոք կը վիճաբանէին :

— Շիտակը Բօմիւնը աղէկ բան չ'է :

— Ինչ կ'ըսես արիւմը , շատ աղւոր բան է Բօմիւնը :

— Ամօթ չ'է եւս . ես չըսիրեցի . այնչափ տուներ տակն ու վրայ ընելէն ետքը , այնչափ մարդու արիւնը մոնեթն ետքը ալ ինչ ըլլայնէ ես չ'եմ կրնար սէրել :

Մօտը նստող կինը կամայ մը իր երկանը մտիկ կ'ընէսիւր ըսաւ . Մարդը ամենին պատասխան չըտուաւ :

— Է՛յ , ետրու՛մ , անոր Փարիզ կրնեն . անի տակաւին շատ երիտասարդներու արիւնը կըմոնայ :

— Վ'ույ , հիմայ կըմարմ ըսաւ կինը ու թեւերն ու դրուխդ առջիկ սեղանին վրայ դրաւ : Այլը կրնա կարած դարձաւ :

— Պարոններ , ալ հերիք չ'ըլլա՞րկոր :

— Քեզի՞ ինչ . դո՛ւն ինչ կ'ըլլա՞րկոր :

— Ի՞նչ ըսել է ինչ կ'ըլլա՞րկոր . ծո՛ւ . . . իմ քովինէ՛ս ինչ կուզէր որ շարունակ քովինը քովինը ըսելով իմ կնկանս խօսքը կ'ընէր . իմ քովինս չիրքին է եղեր , աղւոր է եղեր ձեզի ինչ . իմ կնկանս՝ միսը ինչու կուտէր :

— Տէ՛ տէ՛ , տեղը ծանր նստէ քեզի հետ խօսող չկայ .

— Վ'ույ աման աղա կըմարմ հիմայ :

— Մօ պարէ անու՛նն ալ չըտայիր . ծո՛ վարիսը , ըսողը դուք չ'էիք մի . ձեզի նստած տեղէն ցատկէն ու տակի աթոռը երիտասարդներէն մէկուն դիտուն իլեցընելը մէկ ըրաւ :

— Մո՛ , վայ՛ , ճա՛ ըսելով միւս երիտասարդներն ալ մարդուն վրայ վազեցին . բայց զինի դորձածող մարդը օղի դորձածող մէկ քանի երիտասարդներէն զօրաւոր բողբոք ու անոնք աղւոր

մը տփեց : մինչև որ խաղաղութեան հրաքանդը մէջ մոնելով « Է՛յ , հերիք է աղա , հերիք է , սա իրենց խրատ եղաւ . ըսելով առաւ իր երկիւր որ խաղիւրացի իրկուան տէրողորմեաներուն պէս հայհոյութիւն կըթափէր առանց շունչ տանելու , ելան տուներնին դացին :

Մեր կարին երիտասարդները էն առաջ մաւր տուին որ բաղմութենէն հեռու նստած ըլլալով իրենց ծեծ ուտելը մարդ չըտեսաւ : Ետքը այս մարդուն բարկանալուն ու իրենց հետ այս կերպով վարվելուն պատճառը հասկընալու ելան :

— Աղբար՛ , սա մարդուն խելքի՛ն եկաւ ի՞նչ եղաւ :

— Խօսքերնիս չ'է հասկըցեր աղբար՛ ան կարծեք է որ իր կնոջը վրայ կըխօսինք :

— Է՛յ սա ամեն խօսք չըհասկըցողը մարդ . ծեծելու՛ կ'ենէ :

Է՛յ ինչ կ'ըկարծես . Մանդուկէն ու Օրադիրը այսօր իրար մինակ դանելու ըլլան նէ՛ իրար ծեծելու չ'են ելներ :

— Քաղեցէր աղբար՛ , սա տեղէն երթանք . չ'ըլլայ որ ուրիշ վորձանքի մըն ալ հանդըսինք :

— Երթանք ա՛ . իս նայեցէր չ'ըլլայ որ այս բանը տեղ մը պատմէր . ամօթ է :

Ո՞վ խենդեցնր է որ պատմէ :

Մինակ Մէշուխէյան խենդեցեր է որ ելեր այսօր ամենուն առջև կըպատմէ :

Ս.Ռ.Ե.Ի.Տ.Բ.Ա.Կ.Ա.Ն

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԴԱՆԱԹԵԱՅԻ ԲԵՃՅԱՅԻՆ ՎՐԱՅ	
Օմանեան լիւրս	117 1/2 ղշ
Ֆռանուրդի ոսկի	102 „
Մէճիսիյէ	25 „

ՇԻՐԵԹԻ-ԽԱՅՐԻՑԻ ԲԵՃՅԱՅԻՆ ՎՐԱՅ	
Օմանեան լիւրս	115 ղշ
Ֆռանուրդի ոսկի	100 „
Մէճիսիյէ	22 1/2 „

Թէ որ չ'ես ուղեր 23ի առածդ մէճիսիյէն 22 1/2ի տուով 20 փարսյ փնա ընել՝ շոգե-նաւին մէջ սուրճ մը խմէ դաւաթը 40 փարսյ , խահլէճին 23ի կ'արէ :

Ա.Ռ.Պ.Պ.Ր.Ի ԴԷԶ

Օմանեան լիւրս 105,100,120,150
տեղ կայ որ մինչև 200ի ալ տան նէ առ ու հաշիւդ դոցէ :

ԽՅՐԱԳԻՐ-ՏՆՅՐԻՆ
Յ . Գ . ՍՎԱՅԱՆ

Կ . ԴՕԼԻՍ

ՏՊԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՊԵՏՐՈՍ ՃԷԶՎԷՃԱՆ
ԵՌԻՍՏՈՒՅԵԱՆ ԻԱՆ ՎԵՐԻ ՅԱՐԿ ԹԻՒ 12